

Handlingsplan - Statsbidrag förstärkt förlossningsvård och kvinnors hälsa

Landstinget Blekinge
April 2017

LANDSTINGET BLEKINGE

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	3
2 Bakgrund och problembeskrivning	4
3 Mål och insatser i Landstinget Blekinge	5
3.1 Mål och insatser för kvinnors hälsa landstingsövergripande	5
3.2 Mål och insatser inom förlossning- och kvinnohälsovård.....	5
3.2.1 Utbildningsinsatser riktade till förlossningsvård och kvinnors hälsa	5
3.2.2 Övriga insatser för kvinnors hälsa.....	8
3.3 Mål och insatser för kvinnors hälsa i primärvården	9
3.3.1 Insatser för att förbättra omhändertagandet av kvinnor i primärvården	9

1 Inledning

Denna handlingsplan utgör ett grundkrav för att få ta del av medlen i den nya nationella överenskommelsen om statsbidrag för *förbättrad förlossningsvård och insatser för kvinnors hälsa*

Internationella jämförelser visar att svensk hälso- och sjukvård står sig väl i jämförelse med andra länder. I både nationella och regionala kartläggningar konstateras emellertid att det råder stora skillnader i sjuklighet och upplevd hälsa mellan män och kvinnor.

Nationella överenskommelser mellan regeringen och SKL används som styrmedel för att bidra till utvecklingen av en hälso- och sjukvård som utgår från patientens behov, är tillgänglig, effektiv, samordnad, säker, kunskapsbaserad, jämställd och jämlik.

Statsbidraget för en förbättrad förlossningsvård och kvinnors hälsa syftar särskilt till att främja sjukvårdshuvudmännens förutsättningar att förbättra förlossningsvården och att stärka insatserna för kvinnors hälsa samt att stärka primärvårdens insatser som rör kvinnors hälsa. Det handlar främst om att främja hälsa och förebygga ohälsa, säkra framtida kompetensförsörjning och bemanning samt att identifiera kunskapsbrister och utveckla och förbättra kunskapsstödet inom sjukdomar som är särskilt vanliga bland kvinnor.

2 Bakgrund och problembeskrivning

I blekingerapporten "Tillsammans gör vi skillnad" (2014), konstateras det bland annat att männen i Blekinge mår överlag bättre än kvinnorna och att kvinnor utnyttjar mer vård än män. Vidare uppger färre kvinnor i Blekinge än riksgenomsnittet, att de upplever sitt hälsotillstånd som bra. Skillnaden i upplevd hälsa, mellan kvinnor och män bosatta i Blekinge, är också större än riket som helhet. Resultaten skulle kunna tolkas så, att kvinnor i Blekinge mår sämst i landet.

I Försäkringskassans uppföljning från september 2015, konstateras att skillnaden mellan mäns och kvinnors sjukfrånvaro är stor. I Blekinge är sjukpenningtalet för män 6,7 dagar men hela 12,6 dagar för kvinnor. Framför allt är det den psykiska ohälsan som ökar mest. Kvinnor i småbarnsåren är den grupp som oftast är sjukskrivna på grund av stressrelaterade tillstånd eller förstagsångsdepressioner.

Arbetslösheten i länet ligger, i jämförelse med hela landet på en hög nivå, ungdomsarbetslösheten är högst i landet. Samband mellan arbetslöshet och hälsa ses till exempel vad gäller ökad dödlighet, ökad psykisk och somatisk ohälsa, ökad risk för missbruk. Kvinnor drabbas i samma utsträckning som män av arbetslöshet.

Forskning visar att kvinnor betydligt oftare än män, är utsatta för allvarligt sexuellt och psykiskt våld, vilket har betydelse för såväl fysisk som psykisk ohälsa senare i livet. Förutom depression, missbruk och självskadebeteenden kan kroppsliga symtom såsom huvudvärk, smärta i axlar eller nacke eller återkommande tarmbesvär vara vanligare bland dem som utsatts för sexuellt våld.

En annan sjukdom som ofta drabbar kvinnor är benskörhet (osteoporos). Kvinnor drabbas fem gånger oftare än män och benbrott orsakade av osteoporos blir allt vanligare. En kunskapsbaserad behandling är av stor vikt för att förebygga skador orsakade av osteoporos, skador som ofta åtföljs av annan sjuklighet vid högre åldrar.

För att bidra till en förbättrad hälsa och minskade skillnader i hälsa mellan olika grupper i befolkningen är det nödvändigt att bedriva ett systematiskt hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete, både inom hälso- och sjukvårdens egna verksamheter och i samverkan med andra samhällsaktörer.

Primärvårdens uppdrag som första linjens vårdgivare för hela befolkningen, innebär att primärvården utan begränsning vad gäller sjukdom, ålder eller patientgrupp svarar för befolkningens grundläggande hälso- och sjukvård. Förutom vårdcentraler omfattar den offentliga primärvården i Landstinget Blekinge också jourcentraler, 1177 Sjukvårdsrådgivningen och ungdomsmottagningarna i Blekinge.

Kvinnohälsovården i Blekinge har drygt 32 000 mottagningsbesök per år. De kan handla om cellprovtagning, graviditetskontroller, hälsosamtal, undersökningar och behandlingar.

Idag saknas tillräcklig kunskap om vanliga kvinnosjukdomar och symtom. Det är därför av stor vikt att öka kompetensen inom såväl förlossnings- och kvinnohälsovård som inom primärvård. Att hälso- och sjukvårdspersonalen har rätt kompetens och kunskap är en förutsättning för vård av god kvalitet. När det gäller förlossningsvården är barnmorskornas kompetens central och det är därför bekymmersamt att statistik från Socialstyrelsen visar att efterfrågan är större än tillgången på barnmorskor i många landsting och så även i Landstinget Blekinge.

Pensionsavgångar bedöms innebära att antalet barnmorskor i vården kommer minska ytterligare de närmaste åren.

3 Mål och insatser i Landstinget Blekinge

Statsbidragen till Landstinget Blekinge 2017 utgörs av:

Förlossnings- och kvinnohälsovård 5,9 miljoner kr

Kvinnors hälsa i primärvården 1,8 miljoner kr

I landstinget Blekinge är mödravården organiserad under sjukhusets kvinnoklinik. Överenskommelsen om kvinnors hälsa utgår ifrån att mödravården är en del i primärvården. Landstingsstyrelsen bör därför fördela medel avsedda för att förbättra mödravården till Blekingesjukhuset.

Utifrån de förslag till aktiviteter berörda förvaltningar redovisat och som ligger till grund för denna handlingsplan föreslås att dessa 1,8 miljoner kronor fördelas med 1 miljon kronor till Blekingesjukhuset och med 0.8 miljoner kronor till primärvården.

3.1 Mål och insatser för kvinnors hälsa landstingsövergripande

Landstinget Blekinge ska medverka till att främja den enskilda människans hälsorelaterade livskvalitet och stärka människans egen förmåga och förutsättning att ta ansvar för sin hälsa. Patientens delaktighet och medbestämmande är viktiga inslag för att vi ska kunna verka för den enskildes livskvalitet. Utifrån de siffror som presenterats i inledning och bakgrund kan vi konstatera att kvinnor och deras hälsa bör vara en högt prioriterad målgrupp i Blekinge län. Intentionerna i den personcentrerade vården är viktiga verktyg för att främja kvinnors hälsa och därmed få en mera jämlik hälsa i länet. I programplanen för framtidens hälso och sjukvård ingår personcentrerad vård och man har beslutat om en riktlinje för arbetet. Ett Utvecklingscentrum ska bildas med syfte att bl.a. stödja införandet av personcentrerad vård i hela landstinget

3.2 Mål och insatser inom förlossning- och kvinnohälsovård

För att öka kunskapen om kvinnosjukdomar och symptom som kvinnor drabbas av har Landstinget Blekinge identifierat de behov som finns av utbildning inom en rad områden där extra satsningar bedöms ha ett stort värde för kvinnors hälsa i Blekinge.

3.2.1 Utbildningsinsatser riktade till förlossningsvård och kvinnors hälsa

Utbildningsinsatserna nedan innehåller kompetenshöjningar inom hela vårdkedjan, från hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser till behandlande och rehabiliterande. Landstinget Blekinge har behov av fler barnmorskor för att säkra sin bemanning under de kommande åren.

Utbildningsanställning för 6 barnmorskor pågår och beräknas vara avslutad i december 2017 kostnad: 3 960 000. Ytterligare 6 kommer att erbjudas utbildningsanställning till hösten.

Fortsatt satsning på bäckenbottenskador

Utbildning för att ytterligare öka kunskapen om hur bäckenbottenskador kan förebyggas. Resultatet av den tidigare satsningen har lett till minskning av sfinkterrupturer. Målgrupp för utbildningen är 1 läkare 1 barnmorska som sedan kan leda internutbildning.

Fortsatt satsning på bäckenbottenskador, extern föreläsare hösten 2017

Utbildningen har som syftet att ge hela vårdkedjan en möjlighet att på ett bättre sätt kunna förebygga, upptäcka och behandla bäckenbottenskador.

Uppsamlingsheat Bäckebottenutbildning med suturövning på gris våren 2017+hösten 2017

Internutbildning med praktiska övningar för läkare och barnmorskor.

Ny ALSO instruktör läkare, (Advanced Life Support in Obstetrics)

Utbildning av 1 läkare till instruktör för att kunna lära ut omhändertagande av akuta situationer på förlossningen.

CTG (fosterövervakning) masterclass 2-3 barnmorskor Göteborg varje utbildningstillfälle 2 ggr/år

Specialutbildning för tolkning av CTG vår och höst. Dessa barnmorskor kan sedan stödja sina kollegor vid tolkning av CTG

CTG-utbildning barnmorskor

Internutbildning att tolka fosterövervakningen. Utbildningen riktar sig till alla barnmorskor

Vidareutbildning Ultraljud för Ultraljudsbarnmorskor och läkare

7 barnmorskor och 3 läkare

Ultraljuds utbildning, årligen återkommande

För ultraljudsbarnmorskor

Studiebesök tidig hemgång Uppsala

Syftet är att få kännedom om arbetet med tidig hemgång och samvård för en bra start för familjen. Hur arbetar man och följer upp patienten. 3 barnmorskor från BB och förlossning.

Utbildning i rapportfunktioner för graviditetsregistret

Mödravården och förlossningen har behov av två barnmorskor som har kunskap om och kan registrera, följa upp och plocka utdata ur registret. Graviditetsregistret är ett nationellt kvalitetsregister inom mödrahälsovård, fosterdiagnostik och förlossning/BB. Målet med registret är att öka kvalitet, stimulera till förbättringsarbeten och forskning för gravida kvinnor och deras nyfödda barn i Sverige.

Reproduktiv hälsa Jönköping maj 2017 anordnas av Barnmorskeförbundet.

Utbildning/konferens för 10 barnmorskor i hela vårdkedjan med syfte att höja kompetensen i reproduktiv hälsa. Konferensen lägger bl.a. fokus på vikten av att förebygga förlossningsskador, förlossningseftervård, föräldraskap, regnbågsfamiljer.

Socialstyrelsens webbutbildning om könsstympning – med fokus på bemötande

Kunskap om kvinnlig könsstympning hos personal inom vården är avgörande för att bemötandet och vården ska bli så bra som möjligt. Målgrupp är all personal inom kvinnohälsovården

Utbildning psykisk ohälsa (inklusive primärvården) heldag

Psykisk ohälsa under graviditet två halvdagar för all personal

Utbildningspaket psykisk funktionsnedsättning och graviditet (SUF-samverkan utveckling och föräldraskap)

För att kunna ge stöd till barn och föräldrar i familjer där någon förälder har utvecklingsstörning eller andra kognitiva svårigheter krävs det utbildning till 6 barnmorskor i länet varav 3 kommer att delta i utbildningen under 2017

EPDS-utbildning för kvinnohälsovården

Utbildningsinsatser för att höja kompetensen att identifiera och tidigt behandla tecken på depression hos gravida och nyblivna mammor.

Målgrupp är barnmorskor två halvdagar med intern föreläsare

Utbildning hedersrelaterat våld

Internutbildning anordnad av psykiatrin i Blekinge för barnmorskor och undersköterskor att få ökade kunskaper om hedersrelaterat våld.

Utbildning ”Kvinnors hälsa”

Fortbildningsdagar för förlossning och kvinnors hälsa

Riktad till barnmorskor

Utbildning miljömedicin/arbetsmiljö

För att öka kunskapen om riskerna i arbete och miljö i tidig graviditet. Målgrupp är barnmorskor och läkare som arbetar med kvinnor i tidig graviditet.

Utbildning i ”Prev.testet

Syftet med utbildningen är en uppdatering av kunskaperna inom antikonception.

Målet är att upprätthålla adekvata kunskaper hos barnmorskor som är verksamma inom området.

Målgruppen för prev-testet är barnmorskor som arbetar med preventivmedelsrådgivning.

Dysplasibarnmorskeutbildning, årlig utbildning

Syftet är att på gynekologmottagningen ha barnmorskor med specialkunskap om cervixdysplasi (precancerogena förändringar i livmoderhalsen)

För att täcka behovet krävs grundutbildning för 1 barnmorska i länet ytterligare 3 barnmorskor behöver fortbildning.

Preventivmedels utbildning för barnmorskor

För att få förskrivningsrätt av preventivmedel ska barnmorskor genomgå av socialstyrelsen fastställd utbildning. Utbildningen omfattar 2 dagar och är återkommande höst och vår.

Utbildning för operationsplanerare

Syftet är att utbilda 1 barnmorska som ska ha kunskapen att kunna optimerar resursutnyttjandet inför operation och möjliggöra registrering och uppföljning av all information som behövs för kvinnoklinkens operationsverksamhet.

Längre utbildningar över tid:

Utbildning i telefonrådgivning, årlig återkommande.

För att bättre kunna bemöta patienter och ge råd i telefon krävs utbildning till 2 barnmorskor

Utbildning certifierad amningsrådgivare (BB)

För att kunna stötta nyblivna mammor och ge rätt hjälp har kvinnohälsovården stort behov av certifierade amningsrådgivare. Utbildningen omfattar 7,5 poäng och för att täcka behovet behöver 2 barnmorskor utbildas

Inkontinensvård 7,5 poäng

Kursens mål är att ge kunskap om preventivt arbete, utredning och behandling av urin- och avföringsinkontinens. Kursen leder också till ökad kompetens och kännedom om praktiska

verktyg för stöd i egenvården alternativt förbättrar omvårdnaden. 2 barnmorskorna behövs för att täcka behovet.

Kursen är förberedande inför Uroterapeut utbildningen som är i planeringsstadiet

HBtQ certifiering

Fullfölja HBtQ-certifiering (homosexuella, bisexuella, transpersoner och queera personer) på kvinnohälsovården som påbörjades genom föreläsning av Riksförbundet för Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter, RFSL. Syftet är att få bättre förståelse för HBtQ-personers särskilda behov. Utbildningen riktar sig tillhela vårdkedjan.

3.2.2 Övriga insatser för kvinnors hälsa

Nytt/annat arbetssätt:

Specialistmottagning för gravida öppnades i mars 2017

På mottagningen hanteras telefonrådgivning, extrakontroller, bedömningar, ultraljud och förlossningsrådslor inför graviditet. 1 läkare och 1 barnmorska är knutna till mottagningen. Mottagningen innebär en betydande arbetsmiljöförbättring genom att alla delar som rör graviditet är samlade på en mottagning.

Koordinator till specialistmottagning för gravida

För att samordna arbetet på specialistmottagningen finns det ett behov av 2 barnmorskor som koordinatörer. Alla telefonsamtal till förlossningen tas emot på specialistmottagningen och innebär en arbetsmiljöförbättring för förlossningsvården.

Barnmorska som ringer upp patienter som uteblivit från cellprovskontroll (GCK)

Syftet är att fånga upp de patienter som uteblir från cellprovskontrollerna och kunna erbjuda ett hemtest. Tidsåtgång för att ringa upp ca 1 dag i veckan
Utskick av hemtest HPV till ca 300-350 personer à 300: -

Utveckla hemsida/app. för Kvinnohälsovården

Arbetsgrupp med 3 barnmorskor som har till uppgift att arbeta med att utveckla kvinnohälsovårdens hemsida och med utveckla en app.

GCK- satsning "GCK-vecka" (gynekologisk cellprovskontroll)

Drop-in mottagning eftermiddag/kväll under GCK-veckan för att öka deltagandet i cellprovskontroll. Bemannat med barnmorskor

Dela ut armband till deltagare.

Film som reklamfilm på bio för att påminna/förstärka vikten av gynekologiskt cellprov.

Inköp av anatomiska modeller till Kvinnohälsovården för att använda vid språksvårigheter. Bröst och livmoder

Studiebesök hos barnmorskeledd dysplasimottagning i Lund

3 barnmorskor åker på studiebesök för att öka sina kunskaper och få inspiration till landstingets Blekinges arbete inom området.

Studiebesök t.ex. "Våga väga" Danderyd

4 barnmorskor från kvinnohälsovården åker på studiebesök i syfte att öka kunskaperna kring arbetet med överviktiga gravida och hur arbetet genomförs i Danderyd.

Studiebesök på reproduktionsmedicinskt centrum (RMC) i Lund

Syfte med studiebesöket är att få kunskaper om hur man arbetar med reproduktion och övriga tillstånd som patienter kan få hjälp med på mottagningen.

4 barnmorskor åker på studiebesök

Utbildning/litteratur inför start av infertilitetsmottagning och personalresurser för att driva i projektform samt studiebesök på reproduktionsmedicinskt centrum (RMC) i Lund. 4 barnmorskor åker på studiebesök och 1 barnmorska krävs till projektet.

Sexologisk mottagning/utbildning/litteratur

Internutbildning för barnmorskor halvdag. Psykiatrin i Blekinge står som ansvariga för utbildningen som är kostnadsfri.

3.3 Mål och insatser för kvinnors hälsa i primärvården

3.3.1 Insatser för att förbättra omhändertagandet av kvinnor i primärvården

Handlingsplanen omfattar den offentliga primärvården i Landstinget Blekinge jourcentraler, 1177 Sjukvårdsrådgivningen och ungdomsmottagningarna i Blekinge.

Syftet med arbetet är att erbjuda invånarna i Blekinge en jämlik vård med fokus på kvinnors hälsa. Insatserna syftar också till att kunna erbjuda kvinnor en förbättrad vård genom att möta kvinnors behov av tillgänglig och kunskapsbaserad vård

Primärvårdens mål är att genom en kartläggning identifiera primärvårdens insatser för kvinnors hälsa för att urskilja primärvårdens behov av kompetensutveckling, samverka med vårdgrannar samt behov av riktlinjer.

För att främja kvinnors hälsa bör frågor kring sexuell och reproduktiv hälsa ur ett livscykelperspektiv beaktas. Exempel på sökorsak är symtom som skulle kunna vara aktuella vid till exempel endometrios, vaginism och vulvodyni, PMS och PMDS, klimakteriebesvär samt yngre såväl som äldre kvinnors sexuella hälsa. För att öka kompetens och förståelse för sexuell och reproduktiv hälsa ur ett primärvårdsperspektiv, planerar primärvården att genomföra utbildningsinsatser i kompetenshöjande syfte.

Genomföra utbildning under våren 2107 inom områdena:

Endometrios

PMS

Klimakteriebesvär

Underlivssmärtor

Utbildningarna genomförs i samverkan med kvinnokliniken, sexologimottagningen, fortbildningsgrupp specialistläkare i allmänmedicin.

Psykisk hälsa, att uppmärksamma kvinnors psykiska hälsa samt insatser för förebyggande behandling med utgångspunkt från primärvårdens handlingsplan

Grundläggande utbildning i sexologi

Utbildning riktad till barnmorskor i primärvården

Pilotprojekt personcentrerad vård

Implementering Sexit 2.0 för att identifiera sexuell risk och riskutsatthet

Riktad till personal på ungdomsmottagningen i samverkan med Adlon kunskapsnätverk

Insatser för bemötande av kvinnor

Riktad till all personal

Övriga aktiviteter

Identifiera möjligheten att utveckla team kring behandling av kvinnor med hormonrelaterade besvär.

Att tillsammans med kvinnokliniken hitta samverkan mellan olika yrkeskategorier när det gäller att ge stöd och behandling till kvinnor med hormonella besvär.

Alla insatser följs upp vid årsbokslut